

**LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIŲ GINČŲ TAIKINAMOJO TARPININKAVIMO
ĮSTATYMO NR. X-1702 PAKEITIMO ĮSTATYMO NR. XIII-534 PAKEITIMO
ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS
ĮSTATYMO NR. VIII-1029 20, 28, 36, 40, 44, 51, 56, 59, 67, 79 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 79¹, 79² STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS IKITEISMINIO ADMINISTRACINIŲ GINČŲ NAGRINĖJIMO
TVARKOS ĮSTATYMO NR. VIII-1031 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai.

Lietuvos Respublikos civilinių ginčų taikinamojo tarpininkavimo įstatymo Nr. X-1702 pakeitimo įstatymo Nr. XIII-534 pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 20, 28, 36, 40, 44, 51, 56, 59, 67, 79 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 79¹, 79² straipsniais įstatymo ir Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo Nr. VIII-1031 pakeitimo įstatymo projektai (*toliau – Įstatymų projektai*) parengti siekiant sudaryti galimybes spręsti administracinius ginčus mediacijos būdu, skatinti taikų ginčų sprendimą, mažinti teismų darbo krūvį, taupyti privačių asmenų, valstybės biudžeto lėšas, skiriamas ginčų sprendimui teisme.

Įstatymų projektais įgyvendinamos Taikinamojo tarpininkavimo (mediacijos) sistemos plėtros koncepcijos (*toliau – Mediacijos koncepcija*), kuri apsvarstyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. vasario 4 d. pasitarime ir patvirtinta Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2015 m. rugsėjo 17 d. įsakymu Nr. 1R-268, nuostatos.

Įstatymų projektais taip pat įgyvendinamos Septynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-82 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“ 224.8 papunkčio nuostata „plėtosime taikinamojo tarpininkavimo (mediacijos) sistemą, kad didesnė dalis teisminių ginčų būtų sprendžiama taikiai, tam bus numatyta privaloma mediacija nagrinėjant tam tikrų kategorijų civilinius ir administracinius ginčus“ bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“ 5.3.4 darbui „Žmogaus teisių apsaugos ir pasitikėjimo teisingumo sistema stiprinimas“ įvykdyti skirta priemonė „Alternatyvių ginčų sprendimų taikymo išplėtimas civiliniame procese ir įteisinimas administraciniame procese“.

Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 20, 28, 36, 40, 44, 51, 56, 59, 67, 79 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 79¹, 79² straipsniais įstatymo ir Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo Nr. VIII-1031 pakeitimo įstatymo projektais taip pat siūlomi įvairūs ikiteisminį administracinių ginčų nagrinėjimą reglamentuojančių procesinių nuostatų pakeitimai, atsižvelgiant 2018 m. sausio 1 d. įsigaliojusio naujos redakcijos Ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo taikymo praktikoje pastebėtą poreikį tobulinti įstatymo galiojančias nuostatas, taip pat įtvirtinti papildomas nuostatas.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai.

Įstatymų projektus parengė Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai.

Civilinių ginčų taikinamąjį tarpininkavimą (mediaciją) reglamentuoja 2008 m. liepos 15 d. priimtas Lietuvos Respublikos civilinių ginčų taikinamojo tarpininkavimo įstatymas, kuris nustato pagrindines civilinių ginčų mediacijos sąlygas ir jos taikymo teises pasekmes. 2019 m. sausio 1 d. turėtų įsigalioti Lietuvos Respublikos civilinių ginčų taikinamojo tarpininkavimo įstatymo Nr. X-

1702 pakeitimo įstatymas Nr. XIII-534 (nauja redakcija), kuriuo išplečiamos mediacijos galimybės civiliniame procese, nustatomi nauji reikalavimai asmenims, siekiantiems vykdyti mediatorių veiklą, o nuo 2020 m. sausio 1 d. įtvirtinama privaloma mediacija tam tikrų kategorijų civiliniuose ginčiuose. Teisės aktai nenumato galimybių spręsti administracinius ginčus mediacijos būdu. Administracinių bylų teisenos įstatymo 51 straipsnyje reglamentuotas taikos sutarties sudarymas administraciniuose ginčiuose: šio straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad bet kurioje proceso stadijoje ginčo šalys gali baigti bylą taikos sutartimi, jeigu ją sudaryti galima atsižvelgiant į ginčo pobūdį; taikos sutartis turi neprieštarauti imperatyvioms įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatoms, viešajam interesui, nepažeisti trečiųjų suinteresuotų asmenų teisių ar teisėtų interesų; taikos sutartis negali būti sudaroma bylose dėl norminių administracinių aktų teisėtumo; taikos sutarties dalykas turi būti to paties pobūdžio, kaip ir skunde (prašyme) nurodyti reikalavimai; taikos sutartimi gali būti išspręstas visas ginčas ar jo dalis (atskiri reikalavimai); teismas imasi priemonių ginčo šalims sutaisyti tik tuo atveju, kai yra ginčo šalių sutikimas pradėti derybas dėl taikos sutarties sudarymo. Panašiai reglamentuojamas taikos sudarymas ir dėl ginčų, nagrinėjamų ikiteismine tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijoje bei jos teritoriniuose padaliniuose (Ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo 15 straipsnis).

2018 m. sausio 1 d. įsigaliojusiam naujos redakcijos Ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme reglamentuojama Lietuvos administracinių ginčų komisijos ir jos teritorinių padalinių narių skyrimo ir atleidimo tvarka, statusas, Lietuvos administracinių ginčų komisijos ir jos teritorinių padalinių kompetencija, skundo (prašymo) padavimo ir priėmimo ginčų komisijoje tvarka, reikalavimai, kuriuos turi atitikti skundas (prašymas), pasirengimo nagrinėti skundą (prašymą), skundo (prašymo) nagrinėjimo stadijos, ginčų komisijos sprendimo priėmimo tvarka, nustatytos administracinių ginčų komisijų priimamų sprendimų rūšys, sprendimų išsiuntimo ir apskundimo tvarka.

2018 m. birželio 29 d. priėmus Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 pakeitimo įstatymą Nr. XIII-1370, Valstybės tarnybos įstatyme nebeliks (nuo 2019 m. sausio 1 d.) nuostatos, jog pagal specialius įstatymus įsteigtų komisijų, tarybų, fondų valdybų pirmininkams ir nariams taikomos Valstybės tarnybos įstatymo nuostatos, reglamentuojančios atostogų suteikimo tvarką.

Vadovaujantis Ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymu, Lietuvos administracinių ginčų komisijos ir jos teritorinių padalinių narių kandidatūras, iš jų ir komisijos pirmininko, komisijos pirmininko pavaduotojo bei komisijos pirmininko pavaduotojų teritoriniuose padaliniuose kandidatūras, Vyriausybei teikia Lietuvos Respublikos teisingumo ministras. Šiuo metu nenumatytas Lietuvos administracinių ginčų komisijos pirmininko dalyvavimas komisijos narių skyrimo procese.

Ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme šiuo metu nėra aiškiai įtvirtinto draudimo Lietuvos administracinių ginčų komisijos nariams eiti kitas pareigas ar dirbti kitą darbą. Šiuo metu nustatyta, kad Lietuvos administracinių ginčų komisijos narį išrinkus ar paskyrus į kitas pareigas, jo įgaliojimai nutrūksta.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

Dėl Lietuvos Respublikos civilinių ginčų taikinamojo tarpininkavimo įstatymo Nr. X-1702 pakeitimo įstatymo Nr. XIII-534 pakeitimų

Lietuvos Respublikos civilinių ginčų taikinamojo tarpininkavimo įstatymo Nr. X-1702 pakeitimo įstatymo Nr. XIII-534 pakeitimo įstatymo projektu Civilinių ginčų taikinamojo tarpininkavimo įstatymas dėstomas nauja redakcija (*toliau – Mediacijos įstatymo projektas*), siekiant, kad šis įstatymas nustatytų pagrindines ne tik civilinių, bet ir *administracinių ginčų* mediacijos sąlygas. Atitinkamai tikslinamos įstatyme apibrėžtos sąvokos ir jų vartojimas, tokiu būdu atskiriant įstatymo nuostatas, skirtas tik civilinių ginčų mediacijai arba tik administracinių ginčų mediacijai reglamentuoti.

Mediacijos įstatymo projekte dėstomame atskirame Mediacijos įstatymo skyriuje siūloma numatyti galimybę administracinius ginčus spręsti neteisminės bei teisminės mediacijos būdu. Ginčo sprendimą mediacijos būdu galėtų inicijuoti ginčo šalys, neteisminės mediacijos atveju – taip pat ir nagrinėjanti administracinį ginčą Lietuvos administracinių ginčų komisija ar jos teritorinis padalinys (*toliau – ginčų komisija*), ginčų komisijos narys, paskirtas pranešėju byloje, o teisminės mediacijos atveju – administracinę bylą nagrinėjantis teismas. Nustatoma, kad galima perduoti spręsti neteisminės ar teisminės mediacijos būdu tik tokį administracinį ginčą, dėl kurio pagal įstatymus leidžiama administracinio ginčo šalims sudaryti taikos sutartį.

Administracinių ginčų mediacija būtų vykdoma vadovaujantis Mediacijos įstatymu, kitais įstatymais, neteisminės mediacijos atveju – ir Lietuvos administracinių ginčų komisijos pirmininko patvirtinta tvarka, o teisminės mediacijos atveju – ir Teisėjų tarybos patvirtinta tvarka.

Mediacijos įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad Lietuvos administracinių ginčų komisijos pirmininkas: 1) nustato neteisminės mediacijos organizavimo ir vykdymo Lietuvos administracinių ginčų komisijoje ir jos teritoriniuose padaliniuose tvarką; 2) organizuoja neteisminės administracinių ginčų mediacijos stebėseną. Atitinkamai siūloma įtraukti Lietuvos administracinių ginčų komisijos pirmininką į mediacijos valdymo subjektų sąrašą bei nustatyti, kad Lietuvos administracinių ginčų komisijos atstovas įtraukiamas į mediacijos koordinavimo tarybą.

Siūloma nustatyti, kad ne tik Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos sprendimai dėl asmenų įrašymo į Lietuvos Respublikos mediatorių sąrašą, bet ir sprendimai įstatyme nustatytais tam tikrais pagrindais išbraukti mediatorių iš Lietuvos Respublikos mediatorių sąrašo, laikinai sustabdyti mediatoriaus veiklą, taip pat mediatorių veiklos vertinimo komisijos sprendimai gali būti skundžiami Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka. Siūlomu teisiniu reglamentavimu būtų sudarytos galimybės minėtus sprendimus skųsti ne tik teismui, bet ir Lietuvos administracinių ginčų komisijai.

Lietuvos Respublikos civilinių ginčų taikinamojo tarpininkavimo įstatymo Nr. X-1702 pakeitimo įstatyme Nr. XIII-534, įsigaliosiančiame 2019 m. sausio 1 d. yra dėstomos Mediacijos įstatymo 1 straipsnio 1 dalies ir 18 straipsnio 2 dalies nuostatos, įsigaliosiančios 2020 m. sausio 1 d., taip pat šią dieną numatytas Mediacijos įstatymo V skyriaus įsigaliojimas, tačiau yra poreikis aptariamas nuostatas tikslinti. Atsižvelgiant į tai, Lietuvos Respublikos civilinių ginčų taikinamojo tarpininkavimo įstatymo Nr. X-1702 pakeitimo įstatymo Nr. XIII-534 pakeitimo įstatymo projektu siūloma aptariamas nuostatas pripažinti netekusiomis galios, jas keičiant ir išdėstant Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo naujoje redakcijoje, įsigaliosiančioje 2020 m. sausio 1 d.

Dėl kvalifikacinių reikalavimų administracinių ginčų mediatoriams ir jų įtraukimo į Lietuvos Respublikos mediatorių sąrašą (toliau – Sąrašas)

Asmenys (taip pat ir ginčų komisijos nariai), siekiantys būti administracinių ginčų mediatoriais, turėtų atitikti bendrus mediatoriams nustatytus kvalifikacinius reikalavimus: 1) turėti aukštąjį universitetinį išsilavinimą; 2) būti išklause ne trumpesnius kaip 40 valandų mokymus mediacijos tema ne anksčiau kaip prieš penkerius metus iki kreipimosi dėl įrašymo į Sąrašą dienos; 3) išlaikyti mediatorių kvalifikacinį egzaminą; 4) būti nepriekaištingos reputacijos (Mediacijos įstatymo, įsigaliosiančio 2019 m. sausio 1 d., 6 straipsnio 1 dalis). Atsižvelgiant į tai, kad šie asmenys vykdys mediaciją administraciniuose ginčiuose, jiems turės būti sudarytos specializuotos egzaminų užduotys pagal administracinių ginčų mediatoriams pritaikytą egzaminų programą. Taip pat, kaip ir civilinių ginčų mediacijos atveju, teisėjams, dėstytojams, advokatams ir notarams, atitinkantiems Mediacijos įstatyme nustatytas sąlygas, būtų taikomos išimtys dėl reikalavimo išklausti 40 valandų mokymus mediacijos tema bei reikalavimo išlaikyti mediatorių kvalifikacinį egzaminą.

Asmenys, siekiantys būti administracinių ginčų mediatoriais ir atitinkantys nustatytus kvalifikacinius reikalavimus bendra Mediacijos įstatyme nustatyta tvarka būtų įrašomi į Sąrašą, kurį sudaro ir tvarko Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba, be kita ko, nurodant jų specializaciją administraciniuose ginčiuose.

Administracinio teismo teisėjui, atitinkančiam mediatoriui keliamus reikalavimus ir siekiančiam vykdyti teismo mediatoriaus veiklą, teismo mediatoriaus statusą Teisėjų tarybos nustatyta tvarka suteiktų ir panaikintų Teisėjų tarybos sudaryta teisminės mediacijos komisija t. y. būtų taikomas tas pats teisinis reglamentavimas, kuris nustatytas ir įsigalios 2019 m. sausio 1 d. teisėjams, siekiantiems būti civilinių ginčų mediatoriais. Teisėjai – administracinių ginčų mediatoriai – būtų įtraukiami į Sąrašą tokia pačia (Mediacijos įstatyme nustatyta) tvarka, kaip ir teisėjai, kurie yra civilinių ginčų mediatoriai.

Dėl neteisminės mediacijos

Neteisminę administracinių ginčų mediaciją galėtų vykdyti vienas iš ginčų komisijos narių, įrašytų į Sąrašą. Ginčų komisijos narys galėtų vykdyti tik neteisminę mediaciją. Ginčiuose, nagrinėjamuose ginčų komisijoje, siekiant užtikrinti krūvio, nagrinėjant ginčus mediacijos būdu, paskirstymą ir nepriklausomumo bei nešališkumo principų realizavimą, tarpininkauti galėtų ir kiti mediatoriams keliamus reikalavimus atitinkantys ir į Sąrašą įtraukti asmenys. Mediacijos įstatymo projektu nustatoma, kad spręsti neteisminės administracinių ginčų mediacijos būdu gali būti perduodama ir dalis byloje pareikštų reikalavimų. Neteisminės administracinių ginčų mediacijos metu gali dalyvauti tik administracinio ginčo šalys, jų atstovai ir mediatorius. Bylos šalių prašymu arba sutikimu neteisminės mediacijos metu gali dalyvauti ir kiti asmenys. Bet kuri administracinio ginčo šalis gali pasitraukti iš neteisminės administracinių ginčų mediacijos, nenurodydama pasitraukimo priežasčių. Mediatorius gali nutraukti neteisminę administracinio ginčo mediaciją jeigu taikus susitarimas, kuris gali būti ginčo šalių pasiektas, mediatoriaus manymu, atsižvelgiant į ginčo aplinkybes ir mediatoriaus kompetenciją, bus neįvykdomas ar neteisėtas arba jeigu mediatorius pripažįsta, kad mažai tikėtina, kad tęsiant mediaciją ginčas bus išspręstas taikiai. Kai neteisminės administracinių ginčų mediacijos paslaugas teikia mediatoriai, kurie yra ginčų komisijos nariai, jiems atskiras atlyginimas už mediacijos paslaugas nemokamas ir administracinio ginčo šalims neteisminės mediacijos paslaugos teikiamos nemokamai. Tais atvejais, kai mediatorių neteisminei administracinio ginčo mediacijai vykdyti iš Sąrašo parenka ir skiria Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba, neteisminės mediacijos paslaugas apmoka Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba iš valstybės biudžeto lėšų. Šiuo atveju neteisminė administracinio ginčo mediacija gali būti vykdoma iki keturių valandų. Jeigu pasibaigus šiam laikui galutinis susitarimas dėl taikaus ginčo sprendimo dar nepasiektas, administracinio ginčo šalys gali toliau savanoriškai tęsti neteisminę administracinio ginčo mediaciją administracinio ginčo šalių lėšomis. Iš valstybės biudžeto lėšų taip pat apmokama už mediatoriaus pasirengimą neteisminei administracinio ginčo mediacijai, kuris gali trukti iki vienos valandos, ir mediacijos rezultatų įforminimą, kuris gali trukti iki vienos valandos. Ginčų komisija turi skirti patalpas neteisminei administracinių ginčų mediacijai vykdyti. Administracinio ginčo šalių ir mediatoriaus susitarimu neteisminė administracinio ginčo mediacija gali būti vykdoma ir kitose patalpose.

Dėl teisminės mediacijos

Administracinę bylą nagrinėjantis teismas galėtų pasiūlyti administracinio ginčo šalims bandyti ginčą spręsti teisminės mediacijos būdu. Teisminę administracinių ginčų mediaciją galėtų vykdyti teisėjas, nagrinėjantis bylą, arba vienas iš teisėjų kolegijos narių (teisėjų kolegijai paskyrus). Jie taip pat galėtų gali parinkti ir skirti kitą mediatorių, kuris yra teisėjas, pagal galimybes atsižvelgę į abiejų ginčo šalių suderintą nuomonę dėl mediatoriaus, kuris yra teisėjas, kandidatūros. Jei konkrečiu atveju, bylą nagrinėjančio teisėjo ar teisėjų kolegijos nuomone, nebūtų teismo mediatorių, galinčių vykdyti teisminę mediaciją konkrečioje byloje, teismas turėtų kreiptis į Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybą dėl mediatoriaus parinkimo iš Sąrašo teisminės mediacijos vykdymui konkrečioje byloje. Tokiu atveju mediatorių parinktų ir skirtų Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba Mediacijos įstatyme nustatyta tvarka. Taigi, teisminę mediaciją galėtų vykdyti ne tik teismo mediatoriai, bet ir kiti mediatoriai, įtraukti į Sąrašą.

Mediacijos įstatymo projektu numatoma, kad teisminė administracinių ginčų mediacija bus vykdoma *mutatis mutandis* vadovaujantis Mediacijos įstatymo 15 straipsnio 6 dalimi, 23 straipsnio 1-5, 7-8 dalimis, reglamentuojančiomis teisminės civilinių ginčų mediacijos ypatumus.

Dėl Administracinių bylų teisenos įstatymo pakeitimų, susijusių su mediacija

Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 20, 28, 36, 40, 44, 51, 56, 59, 67, 79 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 79¹, 79² straipsniais įstatymo projekte (*toliau – ABTĮ projektas*), siekiant skatinti administracinių ginčų mediaciją, įvertinus tai, kad pagal Administracinių bylų teisenos įstatymo 35 straipsnio nuostatas, pareiškėjų mokamas žyminis mokestis yra fiksuotas ir nedidelis (30 eurų už skundą pirmosios instancijos teismui bei 15 eurų už apeliacinį skundą), siūloma ginčo šalis, kurios prieš kreipdamosi į teismą naudojosi mediacija, atleisti nuo žyminio mokesčio mokėjimo. Teismas pareikalautų sumokėti žyminį mokestį, jeigu paaiškėtų, kad ginčo šalis prašymą perduoti ginčą spręsti mediacijos būdu pareiškė nesąžiningai arba nesąžiningai naudojosi mediacija, arba mediacijos metu reiškė nesąžiningus prašymus.

Siekiant išvengti piktnaudžiavimo mediacijos procesu, siūloma nustatyti, kad teismas gali nukrypti nuo Administracinių bylų teisenos įstatymo 40 straipsnio 1, 2 ir 3 dalyse nustatytų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklių, atsižvelgdamas į tai, ar proceso šalių procesinis elgesys buvo tinkamas mediacijos atveju.

ABTĮ projektu nustatoma pareiga teisėjui pasiruošimo nagrinėti administracinę bylą stadijoje nustačius, kad byloje yra galimybė ginčą spręsti teisminės mediacijos būdu, pasiūlyti ginčo šalims šia galimybe pasinaudoti. Taip pat siūloma reglamentuoti ginčo perdavimo teisminei mediacijai tvarką. Ginčas būtų perduodamas spręsti teisminės mediacijos būdu teismo nutartimi, kai teismui išaiškinus ginčo šalims teisminės mediacijos esmę, gavus ginčo šalių sutikimą arba prašymą perduoti ginčą spręsti teisminės mediacijos būdu. Teisėjas, nagrinėdamas bylą, ginčo šalių sutikimu galėtų nuspręsti pats vykdyti mediaciją, jei jis yra mediatorius, o bylą nagrinėjanti teisėjų kolegija galėtų paskirti vieną iš kolegijos narių vykdyti mediaciją, jei jis yra mediatorius. Taip pat teisėjas ar teisėjų kolegija galėtų parinkti ir skirti kitą mediatorių, kuris yra teisėjas, pagal galimybes atsižvelgę į abiejų ginčo šalių suderintą nuomonę dėl mediatoriaus, kuris yra teisėjas, kandidatūros. Teisėjas ar teisėjų kolegija taip pat galėtų nuspręsti, kad teisminę mediaciją turėtų vykdyti kitas mediatorius, įtrauktas į Sąrašą, tokiu atveju nedelsiant pranešdami Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybai apie tai, kad reikalingas mediatoriaus parinkimas iš Sąrašo teisminės mediacijos vykdymui konkrečioje byloje. Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba paskirtų mediatorių Mediacijos įstatymo 14 straipsnyje nustatyta tvarka. ABTĮ projektu reglamentuojama mediatoriaus susipažinimo su administracinės bylos medžiaga tvarka bei atvejai, kai mediatorius turi nusišalinti.

Nustatoma, kad, perduodamas ginčą spręsti teisminės mediacijos būdu, teismas ta pačia nutartimi atideda bylos nagrinėjimą. Šiuo atveju iki termino, kuriam buvo atidėtas bylos nagrinėjimas, pabaigos teisminė mediacija turi būti baigta vykdyti. Mediatoriaus teikimu terminas, kuriam buvo atidėtas bylos nagrinėjimas, gali būti pratęstas teismo nutartimi. Kol vyksta teisminė mediacija, sustabdomi skundų (prašymų, pareiškimų) padavimo ir (ar) bylų nagrinėjimo terminai.

Dėl Ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo pakeitimų, susijusių su mediacija

Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo Nr. VIII-1031 pakeitimo įstatymo projektu (*toliau – Ikiteisminio ginčų nagrinėjimo įstatymo projektas*) siūloma reglamentuoti ginčo perdavimo neteisminei mediacijai tvarką. Ginčas galėtų būti perduotas spręsti neteisminės mediacijos būdu ginčų komisijos nario, paskirto pranešėju byloje, ginčų komisijos arba bet kurios šalies iniciatyva. Ginčas būtų perduodamas spręsti mediacijos būdu, kai yra gautas šalių sutikimas arba prašymas perduoti ginčą spręsti mediacijos būdu. Perduodant ginčą spręsti mediacijos būdu, ginčo šalims būtų išaiškinama mediacijos esmė. Lietuvos administracinių ginčų komisijos pirmininkas (ginčų komisijos nario, paskirto pranešėju byloje, prašymu) ar ginčų komisija galėtų paskirti vykdyti mediaciją ginčų komisijos nariui, kuris yra mediatorius, pagal galimybes atsižvelgusi į abiejų šalių suderintą nuomonę dėl mediatoriaus, kuris yra ginčų komisijos narys, kandidatūros, arba pranešti Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybai apie tai, kad reikia parinkti mediatorių iš Lietuvos Respublikos mediatorių sąrašo. Tuo atveju, jeigu Lietuvos administracinių ginčų komisijos pirmininkas ar ginčų komisija kreiptųsi dėl mediatoriaus parinkimo į Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybą, ši paskirtų mediatorių Mediacijos įstatymo 14 straipsnyje nustatyta tvarka. Lietuvos administracinių ginčų komisijos pirmininkas ar ginčų komisija, perduodama ginčą spręsti mediacijos būdu, nustatytą terminą, iki kurio turi būti baigta

vykdyti mediacija. Kol vyksta neteisminė mediacija, sustabdomi skundų (prašymų) padavimo ir (ar) bylų nagrinėjimo terminai. Mediatoriaus teikimu šis terminas galėtų būti pratęstas. Ikiteisminio ginčų nagrinėjimo įstatymo projekte iš esmės analogiškai kaip ir ABTĮ projekte siūloma reglamentuoti mediatoriaus susipažinimo su administracinės bylos medžiaga tvarką bei atvejus, kai mediatorius turi nusišalinti.

Priėmus įstatymų projektus, būtų įteisinta mediacija administraciniuose ginčiuose, skatinamas taikus ginčų sprendimas, tikėtina, jog bent dalį administracinių ginčų sprendžiant mediacijos būdu, būtų mažinamas teismų darbo krūvis, taupomos privačių asmenų, valstybės biudžeto lėšos, skiriamos ginčų sprendimui teisme.

Dėl Ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo ir Administracinių bylų teisenos įstatymo pakeitimų, nesusijusių su mediacija

Ikiteisminio ginčų nagrinėjimo įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad Lietuvos administracinių ginčų komisijos pirmininko kandidatūrą Vyriausybei teikia Lietuvos Respublikos teisingumo ministras. Lietuvos administracinių ginčų komisijos ir jos teritorinių padalinių narių kandidatūras, iš jų komisijos pirmininko pavaduotojo ir pavaduotojų teritoriniuose padaliniuose kandidatūras, teisingumo ministrui siūlo Lietuvos administracinių ginčų komisijos pirmininkas. Teisingumo ministras, pasirinkdamas iš Lietuvos administracinių ginčų komisijos pirmininko pasiūlytų ir (ar) kitų kandidatūrų, teikia Lietuvos administracinių ginčų komisijos ir jos teritorinių padalinių narių kandidatūras, iš jų komisijos pirmininko pavaduotojo ir pavaduotojų teritoriniuose padaliniuose kandidatūras, Vyriausybei. Tokiu būdu bus sudaryta galimybė Lietuvos administracinių ginčų komisijos pirmininkui dalyvauti komisijos narių skyrimo procese.

Taip pat siūloma nustatyti, kad ginčų komisijos nariai eiti pareigas gali tik Lietuvos administracinių ginčų komisijoje, taip pat dirbti mokslinį, pedagoginį ar kūrybinį darbą.

Siekiant reglamentuoti atostogų suteikimo Lietuvos administracinių ginčų komisijos nariams klausimą, Ikiteisminio ginčų nagrinėjimo įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad Lietuvos administracinių ginčų komisijos pirmininkui, komisijos pirmininko pavaduotojui, komisijos pirmininko pavaduotojui teritoriniame padalinyje ir kitiems komisijos arba jos teritorinio padalinio nariams (toliau kartu – ginčų komisijos nariai) yra taikomas Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 42 straipsnis, jiems, vadovaujantis Lietuvos Respublikos darbo kodekso nuostatomis, gali būti suteikiamos šios tikslinės atostogos: nėštumo ir gimdymo, tėvystės, mokymosi, nemokamos ir taikomos Darbo kodekse nustatytos lengvatos asmenims, auginantiesiems vaikus.

Ikiteisminio ginčų nagrinėjimo įstatymo projektu siūloma papildyti keičiamą įstatymą nuostata, analogiška Administracinių bylų teisenos įstatymo 31 straipsnio 1 daliai, t. y. nustatyti kad, jeigu viešojo administravimo subjekto teritorinio padalinio, teritorinio viešojo administravimo subjekto arba pareigūno, veikiančio Lietuvos Respublikos teritorijos dalyje, administracinio akto ar veiksmo (neveikimo) teisėtumas buvo patikrintas (nagrinėjamas) aukštesniojo pagal pavaldumą viešojo administravimo subjekto, skundas (prašymas) paduodamas pagal viešojo administravimo subjekto teritorinio padalinio, teritorinio viešojo administravimo subjekto arba pareigūno, kurio administracinio akto ar veiksmo (neveikimo) teisėtumas buvo tikrinamas (nagrinėjamas), buveinės vietą.

Atsižvelgiant į tai, jog praktikoje pasitaiko atvejų, kai ginčų komisijoje per vieną dieną gaunamas didelis skundų (prašymų) skaičius, siūloma nustatyti ilgesnį – 3 darbo dienų skundų (prašymų) priėmimo terminą (vietoje dabar galiojančios nuostatos, kad skundo (prašymo) priėmimo klausimas išsprendžiamas ne vėliau kaip kitą darbo dieną). Kartu skundo (prašymo) priėmimo terminas būtų suvienodintas su terminu, skirtu išnagrinėti prašymą atnaujinti skundo (prašymo) padavimo terminą.

Ikiteisminio ginčų nagrinėjimo įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad nepašalinus per nustatytą terminą skundo (prašymo) trūkumų, skundas (prašymas) laikomas nepaduotu ir sprendimu grąžinamas skundą (prašymą) padavusiam asmeniui. Tokiu būdu keičiamo įstatymo nuostatos būtų suderintos su analogišku Administracinių bylų teisenos įstatymo 33 straipsnio 1 dalyje nustatytu reglamentavimu.

Atsižvelgiant į tai, kad poreikis pratęsti skundo (prašymo) nagrinėjimo ginčų komisijoje terminą gali paaiškėti dar iki komisijos posėdžio, siūloma nustatyti, kad skundo (prašymo) nagrinėjimo terminas gali būti pratęstas ne tik motyvuotu komisijos, bet ir komisijos nario, paskirto pranešėju byloje, sprendimu.

Siekiant lankstesnio ginčų komisijos darbo organizavimo proceso, siūloma nustatyti, kad Lietuvos administracinių ginčų komisijos posėdį gali organizuoti ir jam pirmininkauti ne tik šios komisijos pirmininkas arba pirmininko pavaduotojas, bet ir pirmininko paskirtas kitas komisijos narys (analogiškai kaip nustatyta Lietuvos administracinių ginčų komisijos teritorinių padalinių atveju, kad teritorinio padalinio posėdį organizuoja ir jam pirmininkauja komisijos pirmininko pavaduotojas teritoriniame padalinyje ar jo paskirtas kitas komisijos teritorinio padalinio narys).

Atsižvelgiant į ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo praktikoje pastebėtą poreikį, siūloma keičiamame Ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme reglamentuoti bylos sustabdymo institutą; papildyti keičiamą įstatymą trūkstamomis procesinėmis nuostatomis dėl netinkamo valstybės atstovo pakeitimo tinkamu, trečiųjų suinteresuotų asmenų įtraukimo į bylą ir pašalinimo tvarkos, tinkamo atsakovo įtraukimo į bylą ir pakeitimo; reglamentuoti ginčų komisijos sprendime esančių rašymo apsirikimų ir aiškių aritmetinių klaidų ištaisymo procedūrą (panašiai kaip Administracinių bylų teisenos įstatymo 96 straipsnio 2 dalyje).

Ikiteisminio ginčų nagrinėjimo įstatymo projektu siūloma tobulinti ginčų komisijos sprendimo apskundimą reglamentuojančias nuostatas: 1) atsižvelgiant į tai, kad bylos šalimis pagal Ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo 13 straipsnio 1 dalį laikomi pareiškėjas, atsakovas, tretieji suinteresuoti asmenys, aptariamam projektu numatoma, kad skūsti ginčų komisijos sprendimą gali *bylos šalis* (ne tik pareiškėjas ir atsakovas); atitinkamai siūloma tikslinti Administracinių bylų teisenos įstatymo 28 straipsnio 1 dalį, nustatančią, kad ginčų komisijos ar kitos išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijos sprendimą, priimtą išnagrinėjus administracinį ginčą ne teismo tvarka, administraciniam teismui gali skūsti *ginčo šalis*; 1) atsižvelgiant į praktikoje pasitaikančius atvejus, kai net registruotu paštu siunčiamas ginčų komisijos sprendimas asmens nėra atsiimamas ir dėl to nežinoma, ar jis įsiteisėjo ir jau turi būti vykdomas, Ikiteisminio ginčų nagrinėjimo įstatymo projektu siūloma nustatyti, jog ginčų komisijos sprendimo apskundimo terminas (1 mėn.) skaičiuojamas nuo jo priėmimo (o ne nuo gavimo, kaip nustatyta šiuo metu). Siekiant aiškesnio reglamentavimo, Ikiteisminio ginčų nagrinėjimo įstatymo projektu siūloma tikslinti ir kitas nuostatas, susijusias su ginčų komisijos sprendimo įsiteisėjimu ir vykdymu, taip pat siūlomi įvairūs techninio bei redakcinio pobūdžio įstatymo pakeitimai.

ABTĮ projektu numatoma pripažinti netekusia galios nuostatą, numatančią, kad, bylas pagal prašymus, kai kyla ginčai tarp nepavaldžių vienas kitam viešojo administravimo subjektų dėl kompetencijos ar įstatymų pažeidimo (šio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 8 punktas) teismas nagrinėja netaikant išankstinio nagrinėjimo ne teismo tvarka procedūros. Šiais teisinio reglamentavimo pakeitimais siekiama, kad ginčus tarp nepavaldžių vienas kitam viešojo administravimo subjektų galėtų nagrinėti ne tik teismas, bet ir ginčų komisija. Siūlomus pakeitimus sąlygojo praktikoje pastebėti atvejai, kai į ginčų komisiją tiek privatūs asmenys, tiek viešojo administravimo subjektai kreipiasi dėl ginčų, kilusių tokių pačių ar panašių teisinių santykių srityje, tačiau komisija turi atsisakyti priimti skundą vien dėl ginčo šalių statuso (t. y. dėl to, kad abi šalys yra viešojo administravimo subjektai).

Atsižvelgiant į administracinių teismų pastebėtą problemą, susidarančią dėl galiojančio reglamentavimo, ribojančio galimybę atidėti bylos nagrinėjimą taikos sutarčiai sudaryti daugiau kaip vieną kartą t. y. kad neretai egzistuoja poreikis šį terminą pratęsti dėl objektyvių aplinkybių, ABTĮ projektu siūloma nustatyti, kad terminas, kuriam buvo atidėtas bylos nagrinėjimas taikos sutarčiai sudaryti, ne daugiau kaip vieną kartą gali būti pratęstas teismo nutartimi.

Priėmus Įstatymų projektus, administracinių ginčų nagrinėjimo procesas bus aiškesnis ir efektyvesnis.

Dėl Įstatymų projektų įsigaliojimo

Numatoma projektų įsigaliojimo data (išskyrus projektų nuostatas, nesusijusias su mediacija, kurioms reikalingas skubesis įsigaliojimas, atsižvelgiant į praktikoje kylančias problemas) – 2020

m. sausio 1 d. nes, siekiant sudaryti sąlygas administracinių ginčų mediacijos vykdymui, Sąrašė turėtų būti mediatorių, atitinkančių Mediacijos įstatyme įtvirtintus kvalifikacinius reikalavimus t. y. be kita ko, išklaususių mokymus bei išlaikiusių kvalifikacinį egzaminą pagal administracinių ginčų mediatoriams pritaikytą egzaminų programą.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Numatomos teigiamos teisinio reguliavimo pasekmės aptartos šio aiškinamojo rašto 4 dalyje. Priėmus Įstatymų projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Įstatymų projektai neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir plėtrai.

Tikėtina, kad Įstatymų projektai turės teigiamą įtaką verslo sąlygoms ir jo plėtrai, kadangi bus sudarytos geresnės prielaidos taikiam administracinių ginčų sprendimui mediacijos būdu.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Siekiant inkorporuoti Įstatymų projektus į teisinę sistemą, pakeisti ar panaikinti kitų galiojančių teisės aktų nereikės.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Mediacijos įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti.

Įstatymų įgyvendinimui turės peržiūrėtas ir, esant poreikiui, pakeistas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. birželio 4 d. nutarimas Nr. 497 „Dėl Atstovavimo valstybei ir Vyriausybei teismuose taisyklių patvirtinimo“.

Siekiant įgyvendinti įstatymus, turės būti peržiūrėti ir, esant poreikiui, pakeisti teisingumo ministro įsakymai, reglamentuojantys: mediacijos koordinavimo tarybos nuostatus ir sudėtį; mediatorių kvalifikacinio egzamino komisijos nuostatus ir sudėtį; mediatorių veiklos vertinimo komisijos nuostatus ir sudėtį; Sąrašo sudarymo ir tvarkymo tvarką; minimalius reikalavimus mokymams mediacijos tema; mediatorių kvalifikacijos kėlimo tvarką, taip pat mediatorių kvalifikacijos kėlimo ypatumus, kai Įstatymo nustatyta tvarka mediatoriaus veikla buvo laikinai sustabdyta; mediatorių kvalifikacinio egzamino programą ir šio egzamino vykdymo tvarką; kreipimosi į Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybą dėl mediatoriaus skyrimo tvarką ir mediatoriaus parinkimo iš Lietuvos Respublikos mediatorių sąrašo ir skyrimo tvarką;

Teisėjų taryba turėtų peržiūrėti Teisėjų tarybos nutarimus, reglamentuojančius civilinių ginčų teisminę mediaciją ir, esant poreikiui, juos pakeisti arba priimti naujus teisės aktus, siekiant užtikrinti teisminės administracinių ginčų mediacijos vykdymą.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).

Siekiant įgyvendinti Įstatymų projektus, bus reikalingos valstybės biudžeto lėšos asmenų mokymams mediacijos tema organizuoti, administracinių ginčų mediatorių kvalifikacinio egzamino programos sukūrimui, mediatorių kvalifikaciniams egzaminams organizuoti.

Mediatorių kvalifikacinio egzamino programos, skirtos administracinių ginčų mediatoriams, sukūrimui reikėtų apytikriai 6000 eurų (atsižvelgiant į jau sudarytos analogiškos programos, skirtos civilinių ginčų mediatoriams, kainą).

Vertinant tai, kad administracinėse bylose, lyginant su civilinėmis, sudaroma žymiai mažiau taikos sutarčių, t. y. galimai ginčo šalys mažiau linkusios bandyti ginčus spręsti taikiai, kita vertus, administracinių ginčų specifika lemia tai, kad ne visais atvejais egzistuoja taikos sutarties galimybė (2017 m. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas patvirtino 12 taikos sutarčių¹, apygardų administraciniai teismai – 6²; civilinėse bylose 2016 m. 114 teisminės mediacijos procesų užbaigta taikos sutartimis³), numatomas apie 40 administracinių ginčų mediatorių poreikis. Kadangi apskaičiuotos civilinių ginčų 1 mediatoriaus mokymų išlaidos sudarė apie 750 eurų (kartu su galimomis jo kelionės išlaidomis), administracinių ginčų mediatoriams apmokyti reikėtų apie 30000 eurų.

Administracinių ginčų mediatorių kvalifikaciniams egzaminams organizuoti (įvertinus egzamino komisijos narių darbo užmokestį, kanceliarinių prekių poreikį) reikėtų apytiksliai 3000 eurų.

Remiantis Nacionalinės teismų administracijos pateikta informacija, Lietuvos teismų informacinės sistemos (LITEKO) funkcionalumų pakeitimo ir patobulinimo darbams lėšų poreikis yra 50000 eurų.

13. Įstatymų projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Įstatymų projektų rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis;

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*: mediacija, administracinis ginčas, administracinis procesas, ikiteisminis administracinių ginčų nagrinėjimas.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

¹ 2017 m. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo veiklos apžvalga, psl. 20, <https://lvat.teismas.lt/data/public/uploads/2018/03/metinis-2017.pdf>

² Remiantis <http://www.infolex.lt> teismų praktikos paieškos duomenimis.

³ 2016 m. teismų veiklos apžvalga, psl. 51,

http://www.teismai.lt/data/public/uploads/2017/03/teismu_veiklos_apzvalga_2016.pdf

Teisingumo ministras
Elvinas Jankevičius
2018 08 27